

Cronica Pedagogică

— Tot „o dorință“ —

Articolul d-lui C. Alimănișteanu „O Dorință“, publicat în „Neamul Românesc“ de la 6 August, merită de sigur o atențiune deosebită, pentru că e foarte rar la noi, ca oameni politici, care nu au aproape nici o legătură directă cu universitățile și școala—mai ales cu școala română—să se ocupe totuși de menirea lor și întru cât ele corespund acestei meniri.

Articolul d-lui A. cuprinde, în detalii, multe adevăruri, multe sincerități, care nu strică să fie spuse cât mai des. Ideia principală însă e de nesusținut; dacă ar fi adevărată în totul, școala ar merita puțina considerațiune, ce i se dă în ultimii ani. Tema pe care e țesut articolul e următoarea: „Imensa majoritate a celor ce constituiesc clasa politicienilor, de înveninată speșă, din pricina cărora sîntem de acord că țara suferă, e fructul direct ori indirect al Universităților noastre“). Existența „politicianului de gașcă“, în înțelesul urit al cuvîntului și într'o așa de enormă cantitate cum se constată la noi, *este chiar cea mai serioasă dovadă* că Universitățile noastre nu s'au îndeplinit datoria! În rezumat Universitățile și școala în genere sînt răspunzătoare de pervertirea caracterelor și de grozava zăpăceală, în care să află populația regatului din anul jubilar 1906. Ele au azi la noi cea mai grea răspundere, pe cînd părinții și mediul social, nu pot avea nici o putere.

E grea, dar *din cale afară nedreaptă*, învinuirea ce se aduce școalei, iar sarcina ei ar fi prea covârșitoare. Din nefericire această părere nu e numai a d-lui A. și a păturii sociale, cu educațiune apusană, din care face parte; ea s'a auzit și de mai sus, cînd cu ocazia sărbătorilor jubilar s'a recomandat *numai* profesorii pentru ca să aibă în vedere înainte de toate oțlirea caracterelor; se aude și mult mai de jos, de la părinții care sînt siliți, din lipsa mijloacelor, să-și dea copiii la școlile romîne.—

1) Subliniat de autor.

Nu sînt dintre aceia care sã vadã numai paiul din ochiul altuia. Am avut și eu ocazia sã arãt cã universitãțile romîne nu sînt încã ceea ce trebuie sã fie, într'un stat *normal* dezvoltat. Vina însã am gãsit-o nu atît în Universitãțile în sine cît mai ales în mediul înconjurãtor, cu un nivel de tot scoborit și în care ele trebuie sã-și ducã viața. Dacă acest mediu ar fi în totul produsul—direct ori indirect—al lor, invinuirea ce i se aduce ar fi fondatã.

În realitate acei care dau tonul, personalitãțile care conduc și în jurul cãrorã sã îngrãmădesc sateliți de toate soiurile, *sînt produsul Universitãților strãine*. Deci nu e numai școala care cioplește complect caracterul individual, dupã cum nu e singur maestrul, care dã gata o statuie de valoare; el are ajutoare, care sãvîrșesc opera, dupã normele indicate.

A considera școala numai ca singurul factor de cioplire a firei ome-nești așa de complicate, e a nesocoti unul din cele mai esențiale principii de biologie, dupã care o individualitate organizatã e rezultatul unor factori numeroși, sub influența cãrorã *trebuie* sã se gãsascã.

Presupunem însã cã numai școalei îi este dat sã formeze caractere statornice. În acest caz, ar fi vorba de o școalã apropiatã de ideal, iar nu de școala romîneascã cu cîte 60—100 clevi în clasã, îngrãmãdiți în urma economiilor fãcute în profitul Molochului cu coif în cap, ori al alegerilor așa de dese; ar fi vorba de un educator adevãrat, nu de un profesor romîn, demoralizat și hãrțuit de nevoi și intrigi, hulit chiar de conducãtorii țãrii, considerat ca un leneș ce nu vrea sã munceascã mai mult de 12 ore pe sãptãmînã! În condițiunile în care sã gãsește, școala romîneascã nu ar putea face mare lucru, chiar dacã singurã ar fi stãpinã pe sufletul omenesc. Dar, natural e, ca aluatul suflesc al omului sã fie frãmîntat de multe mîni. Pe lingã școalã, ca factori hotãrîtori, care sã îndrepte purtarea omului adult, trebuie însã, în orice condițiuni, de pus pãrinții și mai ales mediul social. Numai conlucrarea acestora împreunã, în acelaș sens, pot da rezultate bune; în orice caz rãspunderea unei stãri generale rele, trebuie împãrțitã, cãci e nedrept a considera numai pe unul dintre factori și a scoate basma curatã pe ceilalți.

Cã la noi nu e, ca aiurea, un sprijin reciproc între școalã și pãrinți de o parte, între școalã și mediul social de altã parte, reiesã și din articolul pomenit. Majoritatea pãrinților, indiferenți de purtarea odraslei lor în societate ori chiar în cercul strîns al familiei, considerã școala ca o poartã prin care copilul trebuie sã treacã, spre a-și cãpata hirtilele necesare pentru dreptul la viață în mediul social existent, iar pe profesor ca un instrument ce trebuie sã nu se opue dorinții lor. Selecție, cernere serioasã! Dar aceste sînt vorbe goale, la care dacã profesorul s'ar potrivi și le-ar urma cu rigurositate, ar fi în pericol sã umble ca țiganul cu șatra, din țîrg în țîrg, sau de ar sta locului, ș'ar creia o situație socialã de nesuferit. Numai cine a fost profesor în provincie, știe cît e de amarã viața de educator, conștient de misiunea lui! Poate sã fie așa, se poate spune;

dar e vorba de profesorii universitari, care pot avea control, care sînt liberi etc. etc. Un caz concret, întimplat mai acum doi sau trei ani, poate fi un răspuns convingător de libertatea lor. Un profesor universitar, actual mare funcționar la minister, a fost numit președintele comisiunii de capacitate—vechiul bacalaureat—la un liceu din provincie. A căutat să facă o selecție conștiincioasă și a înlăturat un elev „cu spete“, de sigur considerat ca incapabil să fie demn a intra la universitate. Rezultatul a fost că la Septembrie, cînd să repetă examenul și e hotărîtor asupra soartei de un an al elevilor slabi, președintele din Iunie—contrar legii ori a regulamentului—a fost înlocuit prin altul mai blajin.

Eată libertatea de acțiune!

Să întoarcem și altfel. Să ne închipuim pe părinți, mergînd mîna în mîna cu profesorii. Să ne închipuim pe tînărul absolvent de liceu, ajuns la Universitate, trăind într'un mediu identic cu acel din străinătate, în intimitatea profesorului cărui i-ar da mîna să ție casă deschisă și să-l puie în poziție de a cunoaște o viață familiară model; să ni-l închipuim în sfîrșit că esă din Universitate un adevărat om, cum ne trebuie. Intră în vîlmășagul vieții, în mediul social pe care nu-l poate evita și în care vrea să puie în practică tot ce cartea și profesorul au sădit în el. Ce tablou înviorător i se prezintă lui înaintea, pentru ca să poată călca cu seninătate și curaj? Cade într'o învîlmășală babilonică, într'un bilciu de conștiinți. Vede cum oamenii pe cari profesorul său i-a ridicat în slava cerului ca mari patrioți, ca binefăcători ai neamului, sînt tratați și uneori chiar dovediți ca talhari, excroci; vede nulități patentate, care cu chiu cu vai, ș'au luat o diplomă dela *școlile străine*, ajunși să dicteze legi, să se amestece în conducerea intereselor vitale ale țării; vede cum simțimintele cele mai înalte ale unui popor, sentimentele de naționalitate, sînt terfelite în noroiul luptelor pentru budget, iar Ștefan Cel Mare și Mihai Viteazul servind drept piedestal pentru săturarea vanității fără margini; vede în fine că munca cinstită e luată în ris, nebagată în samă; dindu-se precădere aceluia care nu au un petec curat pe conștiința lor. Și nu e doar acesta un mediu format numai din individualități, trecute prin școlile romîne.

Atunci acest tînăr cu caracter, sau își acopere ochii de rușine, retrăgîndu-se într'un colț, trăind în lumea lui, lumea cărților și a gîndurilor cinstite și curate, sau, de are mijloace, fuge peste graniță într'un mediu potrivit cu individualitatea lui. De ie nevoieș și foamea îl biciuește, caută să-și facă o cărare, salvînd măcar în parte din nobilul bagaj ce duce cu el.

Oprît în drum însă, tras de mîncă în dreapta și în stînga, ostent în cele din urmă, cade în brațele unui din acei care-i țineau calea, rămîndu-i din vechile precepte învățate doar acela din Tatăl Nostru: „Facă-se voia Ta“. Ar fi vroit și el să se urce pe o treaptă, să înceapă de jos, să știe că prin muncă cinstită își poate arăta destoinicia, să aibă seninătatea morală ca să îmbărbăteze și pe alții ca el.

Exemple? Ori unde vrei, ori unde te întorci. Cutare fiu de țaran, moștenind de la părinți o statornicie în muncă, oțelii probabil și de profesorii pe la care a trecut, a încercat să-și croiască un drum pe baza adevărului și a muncii. A mers cît a mers, cu voie bună și curaj, dar de la o vreme nu a mai putut răsbate prin mărăcini. A răbdat nevoia până la o vîrstă la care colegii lui, mai practici, huzureau în bine; s'a făcut că nu aude tînguirile celor din apropierea lui, dar la urmă a trebuit să fie învins.

A căzut în brațele unui partid politic care era la putere, și de o dată nu mai putea dovedi funcțiunile cu care răsplătesc, cei ce se fălesc că au prins un „băet bun“, cu sufletul însă otrăvit.

Cine a stricat caracterul? Școala? Cine dă naștere atîtor politiciani de gașcă? Tot Școala? Se va zice că asemenea cazuri izolate pot fi aduse ori din ce țară, chiar din acele adevărat civilizate. Iată însă un exemplu cu adevărat doveditor. Cred că învățătorii pot fi socotiți ca un produs indirect al Universității.

Moștenind dorul și puterea de muncă, de la acei țărani harnici și cinstiți ce ne duc pe umere, căpătînd învățături bune de la profesorii aleși, crescuți mai toată vremea lor de instrucție în afară de ori ce contact stricător, ei se duc în satul lor cu sufletul curat și inima caldă pentru binele populațiunii sătești.

Cei mai mulți dintre ei își fac datoria în conștiință, făcînd de multe ori și jertfe pentru apostolatul lor. Cine sînt dușmanii lor mai vajnici? Preotul în multe cazuri cu o educațiune insuficientă pentru marea lui menire în țara noastră, apoi notarul și primarul, elementele administrațiunii centrale, adecă o pătură importantă din mediul social. Și în loc ca acești muncitori harnici să fie dacă nu răsplătiți dar cel puțin încurajați, ei sînt pedepsiți pentru activitatea lor extra-școlară, prin intervenirea de sigur a arendașilor și proprietarilor, care capătă sprijinul conducătorilor noștri politici. Cine vrea să se convingă, de aceasta, nu are de cît să deschidă Revista Asociațiunii Învățătorilor din Iunie 1906¹⁾, unde e un pomelnic întreg de învățătorii-mariri, căzuți pradă caracterelor ferme, a celor ce sînt produsele scoalelor străine. Și dacă acești oameni nu vor mai lucra după convingerea lor, cine va fi de vină? Tot școala, tot profesorii? Dacă acești învățători vor sta plini de umilință, cu căciula 'n mină înaintea lui Fischer, Ioanidis ori alt Nabab, vor răspunde cu „Sărut mîna, boerule“ la toate dorințele alegătorilor din colegiul întăi, tot școala i-a învățat așa? Ar trebui odată pentru totdeauna de încetat cu vorbele rele asupra școalei și a profesorilor.

În condițiunile sociale în care s'au găsit și se găsesc, ele au dat roadele cele mai frumoase din cîte s'au cules pe cîmpul activității ro-

1) O parte din aceste pagini, dovada cea mai dureroasă a stării noastre de organizare socială, au fost reproduse în No. 6 din „Viața Rominească“.

mînești. Dacă ne fãlim în ocaziuni solemne cã sîntem o țarã cultã, se datorește numai profesorilor; dacã sîntem independenți, sã nu se uite cã datorim aceasta nu numai marilor generali, care au devenit mari numai prin sîngele scurs din trupurile fiilor de țãrani, dar și multor profesori, care prin meseria lor au pregãtit țara la independență și libertate.

Nu e deci școala pervertitoarea caracterelor; microbul e împorat de aiurea, din acea sferã a mediului social, care are toate mijloacele practice sã îndrume pe calea binelui și a ordinii și a cinstei ori sã tragã dupã ea mulțimea pe calea peirii.

Acelora trebuie de recomandat sã aibã în vedere îndreptarea caracterelor, cãci nu se vor îndrepta nici odatã apucãturile rãle, condamnînd la închisoare pe cel ce a furat, împîns de foame, o pine, dar atîrnînd decorații pe peptul ministrului, care avînd un „proces gras“ și lovindu-se de un articol din lege, îl modificã numai spre a-și mãri averea ori tãmiînd și dînd putere aceluia care în întruniri țipã cit îi ia gura: „țara mea, poporul românesc piere sub strãini“, iar a doua zi își imprumutã numele unor companii strãine, a cãror țintã e sã stoarcã numai bani din pãmîntul românesc.

Nu trebuie sã ne mirãm cã o populațiune de peste 6,000,000 de romîni, nu au putut da 142 profesori universitari, adevãrați, ci mai ușor și mai drept e de mirat cum din aceleași milioane, nu s'au putut strînge grãmadã cite 8 miniștri destoinici, care sã nu aibã în vedere numai traiul bun al linguișitorilor și al susținãtorilor lor îndoelnici, ci sã punã piept contra tuturor vișilor care pervertesc caracterele celor de sus cu culturã apusanã, contaminîndu-se prin aceasta și cei mai de jos cu culturã slabã.

* * *

Drept incheiere aș exprima și eu o dorință, dacã mi-ar fi îngãduit, adresatã nu d-lui A. personal, ci tuturor acelora care, ca și d-sa sunt culți, cinstiți, avuți deci fãrã spaima foamei și care „fac politicã“. Adu-nați-vã fãrã alt imbold de cit îndreptarea relor, grupați în jurul vostru tot ce e cinstit și curat în țara aceasta—veți gãsi de sigur mulți, chiar dintre aceia care au învățat la universitațile romîne—și apucați-vã de fãiat măracini de ori unde îi gãsiți.

Puneți la închisoare pe miniștrii carora li se strigã în față „pungași“, dacã în adevãr au furat, dați afarã pe toți acei ce nu-și fac datoria pentru care sînt platiți, curațiți, cu un cuvînt, pãmîntul țării noastre de bãltoagele ce împrãștie miasme ucigãtoare în atmosfera socialã, dați școalei considerațiunea ce o are aiurea, în veacul al XX-lea, și atunci veți vedea cã veți gãsi în profesorii, huliți azi și tratați drept leneși, sprijinul cel mai puternic, care va spulbera de la sine pãrerea ce se are acum despre școalã și universitați. Pãnã atunci e bine și drept „a vedea și b.rna din ochiul tãu“.

Hãrșova.

Dr. I Simionescu.